Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ΄ Λυκείου (για τα τμήματα διετούς προετοιμασίας)

ΟΝΟΜΑ: ..... **Βαθμός** ☺ ..... %

ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 24 /10 / 2026 **ΤΜΗΜΑ:** .....

Διδαγμένο κείμενο **50** μονάδες

1ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, *Ἠθικά Νικομάχεια*, Β1, 4-6, 1103a 26-1103b 12.

Ἔτι ὅσα μὲν φύσει ἡμῖν παραγίνεται, τὰς δυνάμεις τούτων πρότερον κομιζόμεθα, ὕστερον δὲ τὰς ἐνεργείας ἀποδίδομεν (ὅπερ ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων δῆλον· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ πολλάκις ἰδεῖν ἢ πολλάκις ἀκοῦσαι τὰς αἰσθήσεις ἐλάβομεν, ἀλλ' ἀνάπαλιν ἔχοντες ἐχρησάμεθα, οὐ χρησάμενοι ἔσχομεν)· τὰς δ' ἀρετὰς λαμβάνομεν ἐνεργήσαντες πρότερον, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν· ἃ γὰρ δεῖ μαθόντας ποιεῖν, ταῦτα ποιοῦντες μανθάνομεν, οἷον οἰκοδομοῦντες οἰκοδόμοι γίνονται καὶ κιθαρίζοντες κιθαρισταί· οὕτω δὴ καὶ τὰ μὲν δίκαια πράττοντες δίκαιοι γινόμεθα, τὰ δὲ σώφρονα σώφρονες, τὰ δ' ἀνδρεῖα ἀνδρεῖοι.

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθούς, καὶ τὸ μὲν βούλημα παντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἁμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει ***τούτῳ*** πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ κιθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται κιθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

2ο απόσπασμα: Αριστοτέλους, *Ἠθικά Νικομάχεια*, Β6, 4-8, 1106a26-b7.

Ἐν παντὶ δὴ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἕν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἓξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσῳ γάρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἐστὶ κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῳ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτης ἓξ μνᾶς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολύ. Ὁμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἱρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

Α1. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω προτάσεις τη λέξη *Σωστό* ή *Λάθος*, ανάλογα με το περιεχόμενό τους, με βάση το 1ο διδαγμένο κείμενο:

α. Διαιρώντας κάτι που έχει για γνωρίσματά του τη συνέχεια και τη διαιρετότητα μπορούμε να έχουμε μόνο δύο άνισα μεταξύ τους μέρη.

β. Μέσο σε σχέση προς το «*ίδιο το πράγμα*» είναι αυτό που απέχει εξίσου από καθένα από τα δύο άκρα, το οποίο και είναι ένα και το ίδιο για όλους.

γ. Μέσο «*προς εμάς*» είναι αυτό που δεν είναι ούτε πάρα πολύ, ούτε και πολύ λίγο, το οποίο δεν είναι ούτε ένα, ούτε το ίδιο για όλους. (3 προτάσεις x 2 μον. = 6 μον.)

Α2.«*καὶ διαφέρει **τούτῳ** πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης*»: Να περιγράψετε -σε ***60*** περίπου λέξεις- σε τι αναφέρεται ο Αριστοτέλης με την αντωνυμία «*τούτῳ*» στο ***1ο διδαγμένο κείμενο***. (4 μον.)

Μονάδες **10**

Β1. «*Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἐστὶν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἕν, οὐδὲ ταὐτὸν πᾶσιν.*»:
Να παρουσιάσετε τις δυο μορφές **μεσότητας** τις οποίες περιγράφει ο Αριστοτέλης στο εν λόγω χωρίο από το ***2ο διδαγμένο απόσπασμα*** και να καταγράψετε έναν (1) **εκφραστικό τρόπο** με τον οποίο τίς καταδεικνύει. Μονάδες **10**

Β2. Να μελετήσετε το ***1ο διδαγμένο απόσπασμα*** από τα Ηθικά Νικομάχεια του Αριστοτέλη καθώς και το παράλληλο κείμενο από έργο του Πλούταρχου που ακολουθεί · να συγκρίνετε τις απόψεις που εκφράζουν οι δυο διανοητές στα κείμενά τους σχετικά με τη **λειτουργία του έθους και του λόγου** στη διαμόρφωση των αρετών. Να απαντήσετε σε περίπου ***500*** λέξεις. Μονάδες **10**

«(…) το ***ήθος*** είναι ποιότητα του αλόγου (= παραλόγου) και ονομάζεται έτσι γιατί το άλογο, πλαθόμενο από τον λόγο, αποκτά την ποιότητα τούτη από τη συνήθεια (έθος) · ο λόγος δεν επιθυμεί να εξαλείψει εντελώς το πάθος (ούτε δυνατόν είναι, άλλωστε, ούτε το καλύτερο), αλλά τού επιβάλλει κάποιο όριο και τάξη και τού εμφυτεύει τις ηθικές αρετές, οι οποίες δεν είναι έλλειψη πάθους αλλά συμμετρία παθών και μεσότητα · ο λόγος, μάλιστα, εμφυτεύει τις ηθικές αρετές διά της φρονήσεως, κάνοντας τη δύναμη του παθητικού, ευπρεπή έξη. Λέγεται, εξ άλλου, πως η ψυχή κατέχει τα εξής τρία · δύναμη, πάθος, έξη. Η ***δύναμη*** είναι αφετηρία ή υλικό του πάθους, όπως, για παράδειγμα η οργιλότητα, η ντροπαλότητα, η τολμηρότητα. Το ***πάθος*** είναι ένα είδος κίνησης της δύναμης, όπως η οργή, το θάρρος, η ντροπή [η τόλμη]. Η ***έξη***, τέλος, είναι ισχύς και κατάσταση της δύναμης του αλόγου, που προέρχεται από τη συνήθεια και γίνεται, αφενός, κακία, αν το πάθος παιδαγωγήθηκε άσχημα από το λόγο, και, αφετέρου, αρετή, αν (το πάθος) παιδαγωγήθηκε σωστά.»

Πλουτάρχου, Περὶ ἠθικῆς ἀρετῆς, 443 c-d: Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα εκδ. Κάκτος

Β3. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη *Σωστό*, αν είναι σωστή, ή τη λέξη *Λάθος*, αν είναι λανθασμένη:

α. Σε απόσπασμα από έργο του Ηράκλειτου, του μεγάλου Εφέσιου σοφού, διαβάζουμε, «εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη» *(:είναι υπόθεση της ψυχής η ευδαιμονία και η κακοδαιμονία).*

β. Για τον Αριστοτέλη η ευδαιμονία είναι ενέργεια της ψυχής του ανθρώπου, με τους κανόνες της τέλειας αρετής («ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ᾽ ἀρετὴν τελείαν»).

γ. Ένας λόγιος τον οποίο είχε την τύχη να συναντήσει ο Αριστοτέλης στην Ακαδημία, όταν ήρθε να σπουδάσει σ᾽ αυτήν σε ηλικία δεκαεπτά ετών, ήταν ο Εύδοξος από την Κνίδο.

δ. Στο Α' βιβλίο των Ηθικών Νικομαχείων ο Αριστοτέλης μιλά διεξοδικά για το πιο μεγάλο αγαθό που επιδιώκουν με τις πράξεις τους οι άνθρωποι, την εὐδαιμονία.

ε. Κατά τον Αριστοτέλη το *ἐπιθυμητικόν*, ένα καθαρά *λόγον ἔχον* μέρος της ψυχής, έχει σχέση με τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου (ηθικές αρετές).

Μονάδες **10**

Β4. Αφού μελετήσετε προσεκτικά το απόσπασμα «***Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον … ὁ ἀλείπτης ἓξ μνᾶς προστάξει***», στίχοι 2 - 7 από το ***2ο διδαγμένο κείμενο,*** να βρείτε και να γράψετε στο τετράδιό σας μία (1) λέξη ετυμολογικά συγγενή για καθεμία από τις παρακάτω:

- **έξη, έκτος, αρετή, εδώδιμος, τάγμα.** Μονάδες **10**

Αδίδακτο κείμενο **50** μονάδες

Ξενοφῶντος, *Κύρου Ἀνάβασις*, 3. 1. 33-36 & 38

Μετά τη δολοπλοκία του Τισσαφέρνη που οδήγησε στη σύλληψη και θανάτωση των στρατηγών τους, οι Έλληνες στρατιώτες στην Ασία είχαν περιέλθει σε απελπιστική κατάσταση. Τότε ξεχώρισε ως μοναδική ηγετική φυσιογνωμία ο Ξενοφώντας. Στο παρόν απόσπασμα ο τελευταίος καλείται από τον Ιερώνυμο να πάρει το λόγο και να ανακοινώσει τις προτάσεις του στους αρχηγούς του ελληνικού στρατεύματος.

[33] Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς *τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων** ἐκαθέζοντο · καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ **ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν**. Ὅτε δὲ **ταῦτα** ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. [34] Ἐνταῦθα Ἱερώνυμος Ἠλεῖος πρεσβύτατος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ᾽, ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

[35] Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ᾽ ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. **Ἡμῖν** δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ᾽ ἡμῖν. [36] Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνεληλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε ὅτι ἕψονται **ὑμῖν** καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι. [37] ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί · καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἤν που δέῃ. [38] Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν.

– ***τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων:*** *ο ελεύθερος χώρος μπροστά από τις σκηνές του στρατοπέδου.*

Γ1. Να **μεταφράσετε** το απόσπασμα από τους πρώτους έξι (6) στίχους του κειμένου: *«Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, … Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν.», (από τις §§ 33-35).*

Μονάδες **20**

Γ2. Να αναφέρετε για ποιους **λόγους**, κατά τα λεγόμενα του Ξενοφώντα, οφείλουν οι Έλληνες στρατηγοί και λοχαγοί να δείξουν γενναιότητα στη δύσκολη αυτή στιγμή. Θα αναπτύξετε την απάντησή σας λαμβάνοντας υπόψη και τις **παροτρύνσεις** του ομιλητή προς τους στρατιωτικούς.

Μονάδες **10**

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους **τύπους** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

- (τό) **δῆλον, ἀθύμους**: την ονομαστική ενικού του ίδιου βαθμού, στο θηλυκό γένος των επιθέτων.
- **ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ, οἱ στρατιῶται**: την κλητική του ενικού αριθμού.
- **βασιλεὺς**: τη γενική και τη δοτική του ενικού αριθμού.

Γ3.β. Να μεταφέρετε στον ***Ενεστώτα*** τους ***τύπους*** που έχουν υπογραμμισθεί στα παρακάτω χωρία του κειμένου:

- Ἡμῖν, ὦ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὁρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς **συνελθεῖν** καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσαίμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. […] Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν **συνεληλύθατε** μέγιστον ἔχετε καιρόν. […] Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ **τῶν ἀπολωλότων** ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν.

Μονάδες **10**

Γ4.α. Να αναγνωρίσετε ένα (1) **σύστοιχο** αντικείμενο στο παρακάτω απόσπασμα *(1 μον.)* και να αποκαταστήσετε την βραχυλογία που εμφανίζει: *(2 μον.)*

— Λέξον δ᾽, ἔφη, καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν.

Γ4.β. Να αναγνωρίσετε συντακτικά τους όρους που έχουν υπογραμμισθεί στο κείμενο αυτενέργειας: **ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν**, **ταῦτα**, **Ἡμῖν**, **παρασκευαζόμενοι**, **ὑμῖν.** *(5 μον.)*

— καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ **ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν**. Ὅτε δὲ **ταῦτα** ἦν σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. (…)

— **Ἡμῖν** δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ᾽ ἡμῖν. (…) ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε **παρασκευαζόμενοι** φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε εὖ ἴστε ὅτι ἕψονται **ὑμῖν** καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

Γ4.γ. Ποια **σημασία** έχει το ρήμα που έχει υπογραμμισθεί στο παρακάτω απόσπασμα; Να **δικαιολογήσετε** την απάντησή σας. *(2 μον.)*

— Ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις **γενώμεθα**, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ᾽ ἡμῖν.

Μονάδες **10**

Εν Δυνάμει ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ

Ευχόμαστε Επιτυχία !
Ἔρρωσθε